

УДК 159.944:355.01

DOI <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2026-1-9>**Пономаренко Яна Сергіївна,**

доктор психологічних наук, доцент,
професор кафедри соціології та психології ННІ № 5,
Харківський національний університет внутрішніх справ,
проспект Льва Ландау, 27, Харків, 61080, Україна
ORCID: <http://orcid.org/0000-0002-3374-3930>

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНОЇ ЗДІЙСНЕННОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗАЛЕЖНО ВІД ТРИВАЛОСТІ ВІЙСЬКОВОЇ СЛУЖБИ

Анотація. У статті представлено результати емпіричного дослідження особистісно-професійної здійсненності (ОПЗ) військовослужбовців в умовах воєнного стану. Теоретичною основою роботи стала ресурсно-регуляторна парадигма, що поєднує аналіз резильєнтності, морально-ціннісних чинників професійної поведінки та механізмів інтеграції бойового досвіду. Особистісно-професійна здійсненність розглядається як інтегральний показник структурної узгодженості смислових, ціннісних і регуляторних компонентів професійного «Я», що забезпечує стабільність функціонування в умовах хронічного стресу. У дослідженні взяли участь 92 військовослужбовці з різною тривалістю служби, професійна діяльність яких здійснюється в умовах воєнних подій в Україні з 2014 року. Респондентів було об'єднано у дві групи: зі стажем до 5 років та понад 10 років служби. Для оцінювання показників застосовано методу «Діагностика особистісно-професійної здійсненності». Статистичний аналіз здійснювався із використанням непараметричних критеріїв порівняння та кореляційного аналізу. Встановлено, що тривалість військової служби пов'язана з тенденцією до вищої інтегрованості професійних цінностей, готовності долати професійні труднощі та загального рівня ОПЗ. Водночас базові особистісні характеристики демонструють відносну стабільність незалежно від стажу. Отримані результати свідчать, що в умовах війни професійний досвід сприяє посиленню регуляторно-ціннісного контуру психологічного функціонування, тоді як трансформація глибинних особистісних структур має менш виражений характер. Зроблено висновок, що особистісно-професійна здійсненність може виступати інтегративним індикатором психологічної зрілості військовослужбовців у період воєнного стану та теоретичною основою для розроблення програм психологічного забезпечення, спрямованих на підтримку смислової визначеності, професійної ідентичності, адаптивної саморегуляції та стресостійкості.

Ключові слова: військовослужбовці, воєнний стан, особистісно-професійна здійсненність, резильєнтність, моральні цінності, психологічна стійкість, бойовий досвід, стресостійкість.

Ponomarenko Yana. STRUCTURAL CHARACTERISTICS OF PERSONAL-PROFESSIONAL FULFILLMENT IN MILITARY PERSONNEL AS A FUNCTION OF LENGTH OF SERVICE

Abstract. The article presents the results of an empirical study of personal-professional fulfillment (PPF) of military personnel under martial law conditions. The study is grounded in a resource-regulatory paradigm integrating resilience, moral-value determinants of professional behavior, and mechanisms of combat experience integration. Personal-professional fulfillment is conceptualized as an integral indicator of the structural coherence of meaning-related, value-based, and regulatory components of the professional self, ensuring stability of functioning under chronic stress conditions. The sample consisted of 92 military personnel with different lengths of service whose professional activity has taken place within the context of ongoing military events in Ukraine since 2014. Participants were divided into two groups: those with up to 5 years of service and those with more than 10 years of service. The "Diagnosis of Personal-Professional Fulfillment" methodology was used for assessment. Statistical analysis included nonparametric group comparison tests and correlation analysis. The findings indicate that length of military service is associated with a tendency toward higher integration of professional values, greater readiness to overcome professional difficulties, and a higher overall level of personal-professional fulfillment. At the same time, core personality characteristics demonstrate relative stability regardless of service length. The results suggest that under wartime conditions, professional experience primarily contributes to the strengthening of the regulatory-value contour of psychological functioning, whereas transformations of deeper personality structures appear

less pronounced. It is concluded that personal-professional fulfillment may serve as an integrative indicator of psychological maturity among military personnel during martial law and as a theoretical foundation for developing psychological support programs aimed at sustaining meaning coherence, professional identity, adaptive self-regulation, and stress resistance.

Key words: *military personnel, martial law, personal-professional fulfillment, resilience, moral values, psychological stability, combat experience, stress resistance.*

Вступ. Повномасштабна війна та умови воєнного стану радикально трансформували професійний простір військовослужбовців, актуалізувавши проблему збереження психологічної цілісності, ефективності та внутрішньої узгодженості в умовах хронічної загрози. У сучасній психології військової діяльності поступово формується ресурсно-регуляторна парадигма, що зміщує акцент із виключно травмоцентричного аналізу наслідків бойового досвіду на дослідження механізмів підтримання професійної спроможності та смислової інтеграції пережитого. Одним із базових конструктів цього напрямку є резильєнтність, що розглядається як системний чинник психологічної готовності до виконання бойових завдань [1]. Вона трактується як динамічний процес підтримання функціональної стабільності в умовах невизначеності та ризику, який інтегрує емоційно-регуляторні, когнітивні й мотиваційні компоненти. Водночас дослідження засвідчують можливість цілеспрямованого формування резильєнтності через психологічні інтервенції [2], що підкреслює пластичність адаптивних ресурсів у військовому середовищі. Разом із тим бойовий досвід має амбівалентний характер. Поряд із мобілізацією внутрішніх ресурсів він може супроводжуватися моральною травмою, пов'язаною з порушенням або переглядом особистісних етичних орієнтирів [3]. Моральна травма вказує на глибинний конфлікт між ціннісною структурою особистості та реальністю війни, що може призводити до фрагментації професійної ідентичності. Таким чином, психологічна адаптація у воєнний період відбувається на перетині резильєнтності та морально-ціннісного напруження. У цьому контексті особливої ваги набуває дослідження моральних засад професійної поведінки. Показано, що моральні установки військовослужбовців пов'язані з регуляцією агресивності та осо-

бливостями прийняття рішень у складних ситуаціях [4]. Отже, моральний вимір функціонування виступає не лише нормативною основою діяльності, а й психологічним механізмом інтеграції або дезінтеграції досвіду війни. Доповнює цю картину проблематика професійної життєстійкості, яка демонструє багатовимірність психологічної стабільності та її залежність від гендерних і дислокаційних умов служби [5]. Це підкреслює, що стійкість у воєнний період формується у взаємодії особистісних, соціально-організаційних та контекстуальних чинників. Моральний інтелект у представників сектору безпеки й оборони виступає важливим психологічним ресурсом професійної діяльності, оскільки забезпечує узгодження особистісних цінностей, етичних норм і професійних рішень у складних та морально неоднозначних ситуаціях служби [6]. Системний аналіз психологічних змін у військовослужбовців потребує комплексних діагностичних підходів, що враховують як негативні, так і ресурсні трансформації [7]. Дослідження постдосвідного зростання показують, що окремі особистісні риси пов'язані з позитивною інтеграцією бойового досвіду [8], а у ширшому соціальному контексті зберігається потенціал особистісного розвитку навіть у перші місяці війни [9]. Це свідчить про те, що війна, поряд із травматизацією, може запускати процеси переосмислення, ціннісної консолідації та структурної перебудови особистості. Узагальнюючи, сучасні дослідження окреслюють психологічне функціонування військовослужбовців у воєнний період як багаторівневу систему взаємодії резильєнтності, моральної регуляції, життєстійкості та ресурсів зростання. Проте зазначені конструкти здебільшого аналізуються ізольовано. У цьому зв'язку концепція особистісно-професійної здійсненності набуває особливої теоретичної

та прикладної значущості, оскільки дозволяє інтегрувати смислові, ціннісні та регуляторні компоненти в єдину модель професійного функціонування. В умовах воєнного стану особистісно-професійна здійсненність може розглядатися як інтегральний показник структурної узгодженості професійного «Я», що відображає здатність військовослужбовця не лише протистояти стресу, а й інтегрувати досвід війни у власну систему цінностей і професійних смислів. Саме такий підхід дозволяє перейти від фрагментарного аналізу окремих ресурсів до цілісного розуміння психологічної стійкості та професійної зрілості військовослужбовців у період війни.

Матеріали та методи. Дослідження мало емпіричний порівняльно-кореляційний дизайн і було спрямоване на виявлення особливостей особистісно-професійної здійсненності військовослужбовців залежно від тривалості служби. У дослідженні взяли участь 92 військовослужбовці з різною тривалістю служби, професійна діяльність яких здійснюється в умовах воєнних подій в Україні з 2014 року. Респондентів було об'єднано у дві групи: зі стажем до 5 років ($n=49$) та понад 10 років ($n=43$). Такий підхід дозволив зіставити показники на різних етапах професійної соціалізації та накопичення військового досвіду. Участь була добровільною та анонімною, процедура відповідала етичним стандартам психологічних досліджень. Для оцінювання особистісно-професійної здійсненності застосовано методіку «Діагностика особистісно-професійної здійсненності» [10], що дає змогу комплексно аналізувати інтеграцію смислових, ціннісних і регуляторних компонентів професійного функціонування. Методика передбачає оцінювання низки показників, об'єднаних у п'ять змістових блоків, а також розрахунок інтегрального індексу особистісно-професійної здійсненності: 1.1 – життєве самовизначення; 1.2 – потенціал до самозмін та самозростання; 1.3 – задоволеність рівнем життя й можливостями професійної реалізації; 2.1 – реалізація життєвого плану; 2.2 – орієнтація на зміну уявлень про себе і своє місце

в професії; 2.3 – сприйняття життєвих подій; 3.1 – пошук сенсу діяльності; 3.2 – прийняття рішень і вибір дій; 3.3 – здатність планувати та досягати успіху; 4.1 – особистісні цінності; 4.2 – професійні цінності; 4.3 – моральні цінності; 5.1 – готовність долати професійні труднощі; 5.2 – налаштованість на подолання стресових ситуацій; 5.3 – емоційна стійкість; ОПЗ – загальний рівень особистісно-професійної здійсненності. Статистичний аналіз здійснювався із застосуванням непараметричних методів. Для порівняння незалежних груп використовувався критерій Манна–Уїтні з розрахунком показників ефекту розміру (Cohen's d , r). Зв'язки між стажем служби та психологічними показниками оцінювалися за допомогою коефіцієнта рангової кореляції Спірмена (ρ). Рівень статистичної значущості встановлювався на рівні $p < .05$ з урахуванням тенденцій при $p < .10$.

Результати. Порівняльний аналіз показників ОПЗ залежно від тривалості військової служби засвідчив наявність відмінностей між досліджуваними групами. Інтегральний рівень ОПЗ у військовослужбовців зі стажем до 5 років становить $M=233.65$ ($SD=30.70$), тоді як у групі зі стажем понад 10 років – $M=250.42$ ($SD=41.45$). Різниця між групами складає 16.77 бала на користь більш досвідчених військовослужбовців, що відображає тенденцію до зростання інтегрованості особистісних і професійних компонентів зі збільшенням тривалості служби. Аналіз окремих шкал демонструє систематичне підвищення показників у старшій стажевій групі. Зокрема, життєве самовизначення зростає з 15.40 до 16.42; потенціал до самозмін і самозростання – з 16.85 до 17.50; задоволеність рівнем життя й можливостями професійної реалізації – з 12.55 до 14.50; реалізація життєвого плану – з 14.88 до 16.00; орієнтація на зміну уявлень про себе і своє місце у професії – з 16.70 до 18.42; пошук сенсу діяльності – з 15.75 до 17.42; професійні цінності – з 16.02 до 18.00; готовність долати професійні труднощі – з 13.75 до 15.58. Найбільш виражені середні зсуви концентруються у смислово-ціннісному та регулятор-

ному блоках показників. Водночас величина ефектів має помірний характер, що свідчить про поступову, а не стрибкоподібну динаміку змін. Отримані дані дозволяють констатувати, що зі збільшенням тривалості військової служби посилюється структурна узгодженість професійного «Я», насамперед у частині ціннісної визначеності та готовності до подолання професійних труднощів. Разом із тим стаж не виступає єдиним детер-

мінантом розвитку особистісно-професійної здійсненності, що вказує на її багатофакторну природу.

Міжгрупові відмінності оцінювалися за критерієм Манна–Уїтні з додатковим розрахунком показників ефекту розміру (Cohen's d , r), що дозволило оцінити не лише статистичну, а й практичну значущість виявлених розбіжностей. Узагальнені результати подано в Таблиці 1.

Таблиця 1

Міжгрупові відмінності показників особистісно-професійної здійсненності військовослужбовців залежно від тривалості служби

Шкала	U	p	Cohen's d	r
1.1	204.5	0.4453	0.282	0.106
1.2	220.5	0.6781	0.212	0.058
1.3	179.0	0.1876	0.427	0.183
2.1	187.5	0.2557	0.307	0.158
2.2	171.5	0.1373	0.433	0.206
2.3	181.5	0.2035	0.347	0.176
3.1	180.5	0.1985	0.432	0.178
3.2	196.5	0.3447	0.245	0.131
3.3	221.5	0.6936	0.050	0.055
4.1	282.0	0.3627	-0.314	0.126
4.2	153.5	0.0605	0.672	0.260
4.3	186.0	0.2414	0.329	0.162
5.1	160.0	0.0830	0.563	0.240
5.2	225.0	0.7517	0.064	0.044
5.3	272.0	0.4919	-0.189	0.095
ОПЗ	174.5	0.1580	0.460	0.196

Примітка. U – значення критерію Манна–Уїтні; p – рівень статистичної значущості; Cohen's d – показник стандартизованого ефекту розміру (0.2 – малий ефект, 0.5 – середній, 0.8 – великий); r – коефіцієнт ефекту розміру для непараметричного аналізу (0.1 – малий, 0.3 – середній, 0.5 – великий ефект).

Аналіз міжгрупових відмінностей засвідчив, що за більшістю шкал статистично значущих розбіжностей на рівні $p < .05$ не виявлено. Водночас оцінка ефектів розміру дозволяє зафіксувати системні тенденції, які відображають напрям і практичну вагу відмінностей, навіть за відсутності формальної статистичної значущості. Найбільш виражений ефект встановлено за шкалою професійних цінностей (4.2) ($U=153.5$, $p=0.0605$, $d=0.672$, $r=0.260$), що відповідає середньо-великому ефекту. Це свідчить про тенденцію до більшої інтегрованості професійних норм і внутрішньої прийнятості професійної ролі у військовослужбовців із більшим стажем. Помітний ефект зафіксовано також за шкалою готовності

долати професійні труднощі (5.1) ($d=0.563$, $r=0.240$), що відображає посилення регуляторної спроможності у старшій стажевій групі. Для інтегрального показника особистісно-професійної здійсненності встановлено середній ефект ($d=0.460$, $r=0.196$), що вказує на загальну тенденцію до більшої структурної узгодженості особистісно-професійної сфери зі збільшенням тривалості служби. Помірні ефекти спостерігаються також щодо показників смислової спрямованості діяльності (2.2, 3.1) та задоволеності реалізацією життєвих планів (1.3), що відображає поступове зміцнення смислово-ціннісного виміру професійної ідентичності в процесі накопичення військового досвіду. Натомість особистісні

цінності (4.1), моральні цінності (4.3) та емоційна стійкість (5.3) не демонструють виражених міжгрупових відмінностей, що може вказувати на їх відносну стабільність незалежно від тривалості служби.

Загалом результати свідчать, що стаж військової служби асоційований не з глобальною перебудовою всіх компонентів особистісно-професійної здійсненності, а передусім із посиленням її регуляторно-ціннісного контуру – професійних цінностей, готовності до подолання труднощів та інтегрованості професійної ролі. Саме ці параметри можуть розглядатися як ключові психологічні механізми підтримання стійкого функціонування військовослужбовців в умовах воєнного навантаження.

Для виявлення системних зв'язків між тривалістю військової служби та компонентами особистісно-професійної здійсненності здійснено кореляційний аналіз із використанням коефіцієнта Спірмена (ρ). Такий підхід дозволив оцінити напрям і силу зв'язку між стажем служби та окремими психологічними показниками. Узагальнені результати наведено в Таблиці 2.

Таблиця 2
Кореляційні зв'язки між стажем військової служби та показниками особистісно-професійної здійсненності (ρ Спірмена)

Шкала	ρ	p
1.1	0.108	0.4443
1.2	0.060	0.6745
1.3	0.186	0.1867
2.1	0.161	0.2551
2.2	0.210	0.1359
2.3	0.180	0.2027
3.1	0.182	0.1976
3.2	0.134	0.3442
3.3	0.057	0.6897
4.1	-0.129	0.3621
4.2	0.264	0.0583
4.3	0.166	0.2408
5.1	0.244	0.0810
5.2	0.046	0.7470
5.3	-0.098	0.4905
ОПЗ	0.199	0.1568

Примітка. ρ – коефіцієнт рангової кореляції Спірмена; p – рівень статистичної значущості; інтерпретація сили зв'язку: 0.10 – слабкий, 0.30 – помірний, 0.50 і більше – сильний зв'язок.

Отримані коефіцієнти кореляції мають слабкий або слабко-помірний характер (ρ від -0.13 до 0.26), що свідчить про відсутність вираженої лінійної залежності між тривалістю служби та більшістю компонентів особистісно-професійної здійсненності. Водночас простежується стабільна позитивна спрямованість зв'язків між стажем служби та окремими показниками, зокрема професійними цінностями (4.2; $\rho=0.264$, $p=0.0583$), готовністю долати професійні труднощі (5.1; $\rho=0.244$, $p=0.0810$), орієнтацією на зміну уявлень про себе і своє місце в професії (2.2; $\rho=0.210$, $p=0.1359$) та загальним рівнем особистісно-професійної здійсненності ($\rho=0.199$, $p=0.1568$). Хоча зазначені зв'язки не досягають рівня статистичної значущості ($p < .05$), їх узгоджений позитивний напрям відображає тенденцію до посилення регуляторно-ціннісного виміру професійного функціонування зі збільшенням тривалості служби. Негативні кореляції за шкалами особистісних цінностей (4.1) та емоційної стійкості (5.3) є слабкими й статистично незначущими, що не дозволяє говорити про системну залежність цих характеристик від стажу. Загалом результати кореляційного аналізу вказують на селективний характер впливу професійного досвіду: тривалість служби асоційована передусім із показниками ціннісної інтеграції та готовності до подолання професійних викликів, тоді як базові особистісні характеристики демонструють відносну стабільність.

Висновки. Отримані результати дозволяють уточнити характер взаємозв'язку між тривалістю військової служби та структурою особистісно-професійної здійсненності в умовах воєнного стану. Стаж не виступає чинником радикальної перебудови психологічного профілю військовослужбовця, проте асоціюється з посиленням окремих, концептуально важливих компонентів професійного функціонування. Найбільш чутливими до накопичення військового досвіду виявилися показники, що відображають ціннісну інтегрованість і регуляторну спроможність: професійні цінності, готовність долати професійні труднощі,

сміслова визначеність діяльності та загальний рівень особистісно-професійної здійсненності. Це свідчить про те, що зростання стажу пов'язане насамперед із поглибленням внутрішньої прийнятності професійної ролі та зміцненням системи внутрішніх регуляторів діяльності, а не з механічною адаптацією до стресогенних умов. Водночас базові особистісні характеристики демонструють відносну стабільність незалежно від тривалості служби. Така селективність змін указує на те, що професійний досвід у воєнному середовищі інтегрується переважно на рівні смислово-ціннісної та регуляторної організації особистості, не трансформуючи її фундаментальні риси. Кореляційні зв'язки мають помірний характер і підтверджують поступову, а не лінійно-детерміновану динаміку формування особистісно-професійної здійсненності. Тривалість служби виступає радше контекстом накопичення та структурної інте-

грації досвіду, ніж автономним предиктором психологічної зрілості.

Таким чином, особистісно-професійна здійсненність у воєнний період постає як інтегральний індикатор узгодженості професійних смислів, цінностей і механізмів саморегуляції, що забезпечують стабільність функціонування в умовах тривалого стресового навантаження. Практичне значення результатів полягає в обґрунтуванні необхідності програм психологічного забезпечення, спрямованих не лише на підтримку стресостійкості, а й на зміцнення професійної ідентичності та ціннісної визначеності діяльності.

Подальші дослідження доцільно спрямувати на вивчення медіаційних механізмів взаємозв'язку між бойовим досвідом, морально-ціннісною регуляцією та інтеграцією професійного «Я», а також на розширення вибірки з урахуванням різних умов служби та інтенсивності бойового залучення.

Список використаних джерел:

1. Павловська-Кравчук В. А. Резильєнтність як чинник психологічної готовності військовослужбовців до виконання бойових завдань. *Слобожанський науковий вісник. Серія Психологія, випуск*. 2025. № 2. С. 118–123. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2025.2.21>
2. Павловська-Кравчук В. А., Єгонська-Спенсер Н. О. Психологічні інтервенції як засіб формування резильєнтності у військових із бойовим досвідом. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ (серія психологічна)*. 2025. № 2. С. 55–62. <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2025-2-7>
3. Павловська-Кравчук В. А., Єгонська-Спенсер Н. О. Моральна травма у вимірах бойового досвіду військовослужбовців і психологічних наслідків війни. *Габітус*. 2025. № 78, Т. 2. С. 140–143. <https://doi.org/10.32782/hbts.78.2.26>
4. Пономаренко Я. С. Специфіка моральних засад у військовослужбовців з різним рівнем агресивності. *Наукові інновації та передові технології*. 2024. № 5(33). С. 1430–1438. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1430-1438](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1430-1438)
5. Пономаренко Я. С., Філоненко В. М. Гендерні та дислокаційні модальності професійної життєстійкості військовослужбовців. *Наукові записки. Серія: Психологія*. 2025. № 2 (8). С. 107–112. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-2-15>
6. Пономаренко Я. С., Євдокімова О. О. Моральний інтелект: концепт, парадигма й психометричні виклики в секторі безпеки та оборони. *Юридична психологія*. 2025. № 2 (37). С. 33–41. <https://doi.org/10.33270/03253702.4>
7. Кокун О., Олійник В., Пішко І., Лозінська Н. Діагностика психологічних змін у військовослужбовців в умовах війни: методичний посібник. Київ : Видавництво К. : ТОВ «7БЦ», 2025. 162 с. ISBN 978-617-549-479-0
8. Олійник В. Особливості взаємозв'язків особистісних рис «Великої п'ятірки» і показників постдосвідного зростання військовослужбовців – учасників бойових дій. *Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки*. 2024. Вип. 21. С. 195–202. <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.24>
9. Kokun O. The personal growth resources of the adult population following the first months of the war in Ukraine. *International Journal of Psychology*. 2023. № 58(5). P. 407–414. <https://doi.org/10.1002/ijop.12915>
10. Пономаренко Я. С. Методика «Діагностика особистісно-професійної здійсненності»: структура та психометричне обґрунтування. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2025. № 3 (110). С. 281–294. <https://doi.org/10.32631/v.2025.3.23>

References

1. Pavlovska-Kravchuk, V. A. (2025). Rezyliientnist yak chynnyk psykholohichnoi hotovnosti viiskovosluzhbovtziv do vykonannya boiovykh zavdan [Resilience as a factor of psychological readiness of military personnel to perform combat tasks]. *Slobozhanskyi naukovyi visnyk. Serii: Psykholohiia*, 2, 118–123. <https://doi.org/10.32782/psyspu/2025.2.21> [in Ukrainian].
2. Pavlovska-Kravchuk, V. A., & Yehonska-Spenser, N. O. (2025). Psykholohichni interventsii yak zasib formuvannya rezyliientnosti u viiskovykh iz boiovyim dosvidom [Psychological interventions as a means of forming resilience in military personnel with combat experience]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho derzhavnoho universytetuvnutrishnikh sprav (seriiapsykholohichna)*, 2, 55–62. <https://doi.org/10.32782/2311-8458/2025-2-7> [in Ukrainian].
3. Pavlovska-Kravchuk, V. A., & Yehonska-Spenser, N. O. (2025). Moralna travma u vymirakh boiovoho dosvidu viiskovosluzhbovtziv i psykholohichnykh naslidkiv viiny [Moral injury in the dimensions of combat experience of military personnel and psychological consequences of war]. *Habitus*, 78(2), 140–143. <https://doi.org/10.32782/hbts.78.2.26> [in Ukrainian].
4. Ponomarenko, Ya. S. (2024). Spetsyfika moralnykh zasad u viiskovosluzhbovtziv z riznym rivnem ahresyvnosti [Specificity of moral foundations in military personnel with different levels of aggressiveness]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnologii*, 5(33), 1430–1438. [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5\(33\)-1430-1438](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2024-5(33)-1430-1438) [in Ukrainian].
5. Ponomarenko, Ya. S., & Filonenko, V. M. (2025). Henderni ta dyslokatsiini modalnosti profesiinoi zhyttiistiikosti viiskovosluzhbovtziv [Gender and dislocation modalities of professional hardiness of military personnel]. *Naukovi zapysky. Serii: Psykholohiia*, 2(8), 107–112. <https://doi.org/10.32782/cusu-psy-2025-2-15> [in Ukrainian].
6. Ponomarenko, Ya. S., & Yevdokimova, O. O. (2025). Moralnyi intelekt: kontsept, paradyhma y psykometrychni vyklyky v sektori bezpeky ta oborony [Moral intelligence: Concept, paradigm and psychometric challenges in the security and defense sector]. *Yurydychna psykholohiia*, 2(37), 33–41. <https://doi.org/10.33270/03253702.4> [in Ukrainian].
7. Kokun, O., Oliinyk, V., Pishko, I., & Lozinska, N. (2025). *Diahnastyka psykholohichnykh zmin u viiskovosluzhbovtziv v umovakh viiny: metodychnyi posibnyk* [Diagnosis of psychological changes in military personnel in wartime: Methodical manual]. Kyiv : TOV “7BTs”. ISBN 978-617-549-479-0 [in Ukrainian].
8. Oliinyk, V. (2024). Osoblyvosti vzaiemozviazkiv osobystisnykh rys “Velykoi piatirky” i pokaznykiv postdosvidnoho zrostannya viiskovosluzhbovtziv – uchasnykiv boiovykh dii [Features of relationships between Big Five personality traits and indicators of post-experience growth of military personnel – combatants]. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii psykholohichni nauky*, 21, 195–202. <https://doi.org/10.30970/PS.2024.21.24> [in Ukrainian].
9. Kokun, O. (2023). The personal growth resources of the adult population following the first months of the war in Ukraine. *International Journal of Psychology*, 58(5), 407–414. <https://doi.org/10.1002/ijop.12915>
10. Ponomarenko, Ya. S. (2025). Metodyka “Diahnastyka osobystisno-profesiinoi zdiisnennosti”: struktura ta psykometrychne obgruntuvannya [The method “Diagnosis of personal-professional fulfillment”: structure and psychometric substantiation]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav*, 3(110), 281–294. <https://doi.org/10.32631/v.2025.3.23> [in Ukrainian].

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата першого надходження статті до видання: 26.02.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 19.03.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 31.05.2026